

zrozených. Je však třeba počítat s možností, že praxe nebyla jednotná a že ani v první době nebyl křest dítek obecně zamítán. Funkce kmotrů nebyla patrně rovněž hned ustálena. Urychlený křest dítěte z nouze byl zavrhován. Kněz křtil politím prostou vodou, nikoli ponořením. Křest dítěti udělený měl zatímní ráz. Byl doplňován *konfirmací* [potvrzením] dětí „rozumu došlých“. Tu je kmotři přiváděli před pastýře sboru a vydali svědectví, jak se zachovaly v moci křtu a jak se vyučily pravdě evangelia. Byly tázány, zda chtějí trvat ve víře a řídit se zprávou apoštolskou. Vyznalo-li vyznání dítěte i svědectví kmotrů kladně, bylo přijato do sboru vložením rukou a modlitbou. Po starém církevním způsobu dával kněz dítěti políček na znamení utrpení pro Krista. V záporném případě měli být chlapec či dívka ponecháni mezi světskými lidmi. Konfirmovaní se směli účastnit večere Páně.

Dospělí byli *přijímáni* nejprve k poslušnosti Jednoty, potom do sboru k slyšení slova Božího, konečně pak k svátostem: tu byli křtěni a byli připuštěni k *večeři Páně*.

Pokud jde o tuto svátost, dala se Bratřím křivda, jestliže byli podezíráni z pikarského učení o svátosti jako o pouhém znamení. Trvali při prosté víře v pravdu ustanovujících slov; podle nich věřili v přítomnost těla a krve Kristovy bez řešení otázky, jak je tu Kristus přítomen. Jen z donucení vypovídali něco více o své víře v té věci. „My toho času neradi bychom o tom mnoho psali, a což píšem, to z núze činíme proto, že nám nevěříe, bychom o tom právě věřili a smyslili.“ [Akty I. 295 n.] Transsubstanciaci však odmítali a věřili v přítomnost těla a krve Kristovy jen ve chvíli přijímání [výše 40]. Duchovně přítomné tělo Kristovo požívá se tu duchovně. Proto odmítali klanění svátosti, vystavované u katolíků či u husitů k úctě věřících. Roku 1480 byly formy vysluhování ještě neustálené. Užívali chleba kvašeného i nekvašeného. Šat kněze i nádoby byly rozmanité. K hořké večeři se scházeli v obydlí kněze nebo některého člena sboru. Hod sám byl uváděn nábožným rozhovorem o Kristově oběti pro lidské spasení a o moci dané skrze ni věřícím. Ke konání večere Páně náležela modlitba Páně. Vše se dalo hlasitě a česky.

V samých počátcích zachovávali Bratři patrně podávání

večeře Páně *dítčím* po příkladě husitů; upustili však od tohoto obyčeje patrně hned r. 1467.

Ku pokání vedli se Bratři konáním *kázně*. Nezastírali, že mezi nimi někteří dávají pohoršení řečí nebo nepevností v pokusech. Pokání záleželo ve vyznání knězi; byl-li hřích veřejný, dalo se vyznání i před sborem, neboť vinou úda byl poskvrněn a zarmoucen sbor. Provinilý platil za dočasně vyloučeného. Kněz jej znovu přijímal, osvědčil-li upřímné a účinné pokání. Tu požádal Bratr znovu přijímaný sbor za odpuštění a za přimluvné modlitby. V případě smrtelného hříchu nebo pro zatvrzelost vylučovali Bratři ze sboru docela. „Kohož nemůžem [ku pokání] přivésti, prázdní sme jeho v tom, v čem se sluší od takového oddělit“ [Akty I. 212].

Žpověď nebyla ušní před každým vysluhováním večere Páně, nýbrž příležitostná u vědomí určitého pádu. Za pokání se neukládaly zvláštní asketické skutky, nýbrž skutečné napravení viny. Půst, metly, nespání, tvrdé léhání doporučovali Bratři vůbec k boji proti tělesnosti.

Pasty byly vyhlašovány v dobách tísně nebo před důležitým rozhodováním. Byly projevem pokání i doprovodem vroucích modliteb za Boží vedení.

Manželství pojímali Bratři středověce asketicky s mnohým nabádáním k zdrženlivosti. Rozvod byl připouštěn pro nevěrnost nebo pro rozpor ve víře.

O *posledním pomazání* praví kladský výslech, že je Bratři udělovali jen, aby nedávali příčinu k pohoršení. Ale později [1496] slyšíme, že Bratři konávali „sedmou svátost“ při nemocných mazáním olejem za hojně účasti přátel „a mluvení bývalo rozkošné o naději, o nebeské radosti, takže lid napořád plakal“ [Čas. hist. II. 67]. V této pastýřské útěše byl zřejmě hlavní obsah aktu.

Bohoslužby se konaly v neděli i ve všední dny po domech. Slavila se neděle; svátky jen, aby nebylo dáno pohoršení. Modlitby ve shromáždění byly volné. V ústředí bylo čtení Písma a jeho výklad. Zpěv duchovních písní náležel nepochybně po husitském vzoru k bratrským bohoslužbám od počátku. O kan-